

סימן כו¹[דיני הגט²]

כל כתבי³ הקודש אשר שלחת צאו לידי. וראיתי עומק מלינתך, אשר הרצית השמחה על מעט הדבש הזה אשר שלחתי לך, ואמרת כי אורו עיניך זו. זהו מרוב אהבתך זו אותי, אין בדברי שום תועלת.

ומה ששאלתני⁴ לשלוח לך נוסח הגט, ונוסח שטר שליחות הולכה ושליחות קבלה, ונוסח ציטול מודעה, והיאך אפשר שתתקיים המודעה ואפילו נתצטלה, ואין אפשר ציטולה ואפילו ידענו אונסו. וגם שאלת לשלוח לך תיקון שטרות מהעניינים הנמצאים תמיד בדורינו זה. כל זה שאלת, והייתי מפיך רצונך עתה, לולי שאני צלתי פנוי בעת ובעונה הזאת, וגם לא אתה הודעתני אם תרצה אותם בלשונות⁵ הקדוש או בלשון קדר המורגל. כשיצא דברך בצחירת אמת הלשונות אמלא משאלות לך בעזרת ה'.

ועתה אשיבך מילין צענין המחלוקת אשר אירע ציניכם וצין קהל תונס על מעשה שאירע. אגלה לך כל סתום, ולא אשא פנים בתורה לשום אדם, כי האמת יותר אהוב מכל אוהב.

תחילת כל דבר ששאלת חתימת עדי הגט היאך צריכה להיות, כי ראית צוה הפרש צין כותבי גיטין שיש צין חותמים שני העדים בשיטה אחת זה סמוך לזה, ויש מהם חותמין בשני שיטות זה תחת זה, ולא ידעת מי הוא האדוק ציניהם.

דע כי אלו ואלו דברי אלהים חיים הם, וצין כך וצין כך הגט כשר הוא. ובארצותינו היו נוהגין לחתום בשיטה אחת זה אחר זה, וברוב ארצות אדום צרפת וספרד הם נוהגים לחתום זה תחת זה. ואין באחד מהם חשש פסול, אלא א"כ יש חלק מתחילת השיטה עד חתימת העדים, שאם יש חלק קרוב הדבר להיפסל מחשש שמא יעשו שטר באותו חלק. אבל אם אין חלק כלל, אלא העדים התחילו לחתום מראש השיטה, אין כאן חשש כלל, צין חתמו בשיטה אחת זה אחר זה, צין חתמו בשתי שיטות זה תחת זה. ודבר זה מפורש הוא בדברי הראשונים ז"ל.

עוד שאלת⁶ כדת משה וישראל אם צריך להיות בשיטה אחת לצדו, או אם יכול לערבו בסוף הגט בשיטה אחת.

דע, שהחכמים אומרים שאין למדין משיטה אחרונה של שטר, לפי שלפעמים העדים אינם חותמין סמוך לשטר ומרחיקין שיטה אחת, ושמא שאחר שחתמו העדים זייף אותה שיטה, ומפני זה אין למדין משיטה אחרונה. ואם השלים השטר באמצע השיטה וחתמו באותה שיטה העדים, אז למדין משיטה אחרונה. וכן אם כתוב בו שריר וקיים, למדין משיטה אחרונה. ובגמ' אמרו שצריך שיהא הגט ודין דיהוי ליכי מנאי, ואם אין למדין משיטה אחרונה א"כ כשהשלים כל הגט דין עד וישראל בשיטה אחת היה אפשר לפוסלו. אבל כבר כתבו הראשונים ז"ל שכיון שכתוב בו כדת משה וישראל למדין משיטה אחרונה, שהוא כמו שריר וקיים הכתוב בשטרות.

ולפי זה אין לפסול גט שיהיה כתוב כדת משה וישראל מעורב בשיטה אחרת. ואעפ"כ נהגו הסופרים לכותבו בשיטה אחת לצדו, וכן ראוי לעשות, אבל אם לא נכתב לצדו אין הגט פסול מפני זה, ותתגרש זו.

ומה ששאלת⁶ צענין שם עירו ושם עירה, אם צריך לכתוב מקום הלידה אם לא.

כבר כתבו הראשונים ז"ל שעכשיו שאין לנו יודעים מקום לידתן ועיקר דירתן לנו כותצין מקום עמידת רגליהם בשעת כתיבת הגט, וכן נהגו.

ראיתי⁷ נוסח שטר שליחות הראשון הקצר והשני הארוך, ושניהם כשרים, הראשון לא נפסל מפני קוצרו, והאחרון לא נוסף הכשר מפני אריכותו.

והנה יש באחרון הארוך קנין, מה שאין בן הראשון. ובמינוי שליחות ולא בציטול מודעה אין לנו צריכין בן, אלא שאם נכתב בו קנין לא הפסיד. וכבר כתב זה מפורש הרמב"ם ז"ל בפ"ה מהלכות מכירה, ובתיקון הגט לראשונים ז"ל לא כתבו קנין צמינוי [שליחות] הולכה.

ואיני רואה חסר מהשטר הראשון, אלא שהיה לו לומר שהוא נותן לו רשות ליתנו לה בכל מקום שימצאנה. אלא שאין זה מעכב, שכיון שבשעת כתיבת הגט היתה דרה בתונס ושם נמסר, אין מיחוש בדבר כלל, ואין נפסל שטר שליחות זה מפני טענה זו.

ומה שהוסיף בשליחות האחרון הארוך צענין ציטול המודעה, שהוא העדים המעידים ציטול הגט, תוספת זה הרשב"א ז"ל חידשו, וטוב הוא לכותבו. אבל אם לא נכתב אין לנו חוששין לשמא יצאו העדים ויעידו שהצטל

4 כאן מתחיל סי' תנד בכתב היד. 5 סי' עז. 6 סי' עח. 7 סי' עט.

כו. 1 כ"י לונדון סי' תנד וסוף סי' תנג. 2 נוסח ראשוני של שו"ת התשב"ץ חלק ב' סי' עו-פה, עיי"ש בהערות והפניות. 3 סי' עו.